

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

pärimusmuusika õppekava

Hanna-Liis Lao

MUINASSOOFIA

Loovpraktilise lõputöö teoreetiline osa

Juhendaja: Merike Paberits, MA

Kaitsmisele lubatud.....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2017

SISUKORD

SISUKORD	2
1. KONTSEPTSIOON	5
1.1. Muusiku enesekasutusest	5
1.1.1. Minu õpingute kulg	5
1.1.2. Pärimusmuusiku kehahoid	7
1.1.3. Kontserdi introspektiivsus	7
1.2. Muinassoofia	8
1.2.1. Soovimine	8
1.2.2. Inhibitsioon	8
1.2.3. Suund	9
2. DIPLOMIKONTSERT	10
2.1. Kava ülesehitus ja materjali valiku põhimõtted	10
2.2. Palade kirjeldused	12
2.3. Koosseisud	16
2.3.1. Soolo	16
2.3.2. Keelpillikvartett	16
2.4. Kontserdi organisatoorne osa	17
KOKKUVÕTE	18
KASUTATUD ALLIKAD	19
LISAD	20

Lisa 1. Lugude noodid.....	20
Lisa 2. Kontserdi plakat	25
SUMMARY	26
LIHTLITSENTS	27

SISSEJUHATUS

Minu loovpraktiline lõputöö kannab pealkirja „Muinassoofia“. Pealkirjas kajastuvate sõnade *muinasjutt* ja *filosoofia* sümbioos koondab enda alla muinasjutu printsiibid, filosoofia ja muusika.

Muinassoofias toimub palade põimumine läbi selle, kuidas mina loojana ja muusikalise jutuvestjana neisse suhtun ning millised on lugudes minu soovid ja valikuid. Kõige olulisem on tabada see, mis juhtub enne muusikahelide kostumist ja mis on loomiseprotsessi taga, milline on pillimängus minu kehakasutus ja kohalolu, kust tuleb impulss ja kuidas suudan muinasjutu filosoofiat rakendada musitseerides?

Diplomitöö kirjalikus osas heidan analüüsiva pilgu senistele muusikaõpingutele ning kirjeldan, mis on minu jaoks hetkel aktuaalne, inspireeriv ning edasiviiv.

Loovpraktilise lõputöö kirjaliku osa eesmärk on anda ülevaade minu diplomikontserdi „Muinassoofia“ kontekstist, muusikalisest materjalist, kava koostamise põhimõtetest ning õpitu rakendamisest.

Käesolev töö koosneb kahest suuremast peatükist. Esimene peatükk on pühendatud lõputöö konteksti loomisele – kirjutan õpingutest Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias ja Alexanderi Tehnika Instituudis, muusiku enesekasutusest pärimusmuusika kontekstis ning kontserdi introspektiivsusest. Teine peatükk annab ülevaate diplomikontserdi kava ülesehitusest ning materjali valiku põhimõtetest, paladest ja koosseisudest ning kontserdi organisatoorsest osast.

Kontserteksam „Muinassoofia“ toimub Viljandis 9. juunil 2017. aastal Pärimusmuusika Aidas. Diplomitöö juhendajaks on Merike Paberits.

1. KONTSEPTSIOON

Diplomitöö kirjaliku töö esimeses osas avan muusiku enesekasutuse teema läbi kontserdi konteksti, kirjeldan oma õpingute kulgu, pärimusmuusiku kehahoidu ja kontserdi introspektiivsust. Annan ülevaate Muinassoofia ideest kui muinasjutu printsiipide (suund, inhibitsioon, soovimine) kasutamisest kontserdil.

1.1. Muusiku enesekasutusest

Minu õpinguid TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias ja Alexanderi Tehnika Instituudis on ühendanud soov saada rohkem teada pärimusmuusiku kehakasutuse kohta. JärgEVates alapeatükkides kirjeldan õpinguid ja huvi muusiku kehakasutuse vastu.

1.1.1. Minu õpingute kulg

„Inimese keha, imeliselt kaunis ja rikkalikult õnnistatud, on võimeline kohanema kõikide musitseerimise seatud nõudmistega. Parafraseerides Neuhausi, peitub saladus arusaamise omamises muusika tegemise loomusest ja oma musikaalsest kehast, pöörates kõik võimalikud puudused eelisteks“ (Alcantara 2013, lk xvii).

Mind on juba varasest east peale kütkestanud inimese kui terviku ja tema mehhanismide jälgimine ja tundma õppimine erinevates tegevustes, olgu selleks siis musitseerimine, tantsimine või pärimuse edasi kandmine. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias on mind enim kõnetanud just need loengud, vestlused ja töötoad, mis on pedagoogilise või psühholoogilis- filosoofilise suunaga. Need on süvendanud minus huvi muusiku psühholoogia, harjumuslikke käitumis- ja mõttemustrite, pillimänguga seotud probleemide, õppimise- ja õpetamise protsessi vastu.

Kõige enam on mind muusikuna ning pedagoogina inspireerinud Celia Roose, Juhan Suitsu, Marko Veissoni pärimusalased jutuvestmised, Valle-Sten Maiste ja Maret Tomsoni

emotsionaalsed ja läbitunnetatud loengud ning Anu Söödi loovtantsu metoodika. Nüüd, ülikooliajale tagasi vaadates võin öelda, et nendelt õppejõududelt saadud teadmiste ühiseks teguriks on praktilisus ning just seetõttu on need minu jaoks niivõrd väärtuslikud.

Pärast esimest Kultuuriakadeemia õpingute semestrit seisin silmitsi olukorraga, kus kehvast pillimängutehnikast tingitud närvikahjustuse tõttu ei saanud ma pilli mängida. Seisin dilemma ees – kas jätta ülikool pooleli, loobuda oma unistusest olla muusik, või asuda tekkinud probleemile otsima lahendust. Valisin teise valiku, teadmata, kas ja kuhu oma otsingutega jõuan. Karpaal- ja kubitaalkanali sündroomidele (närvipiitumise sündroomid) ravi otsides proovisin nii lääne meditsiini poolt pakutavaid vahendeid (operatsioon) kui ka alternatiivsemaid ravimeetodeid. Kuna eelnevalt nimetatud ravivõimalused ei kõrvaldanud närvikahjustuse tekkimise põhjust, siis jõudsin aegamisi teadmiseni, et selleks, et taas pilli professionaalselt mängida, pean teadma, miks probleem tekkis ning kuidas seda ennetada. Sellise arutluskäigu kaudu jõudsin pilli ergonoomikani. 2016. aastal tegin pilli ergonoomika teemal seminaritöö “Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias pakutavate ergonoomikaalaste teadmiste vastavus 2012. ja 2013. aastal õppima asunud pärimusmuusika, jazzmuusika ja koolimuusika õppekava üliõpilaste ootustele”, mille kaitsesin hindele „suurepärase“. Seminaritöö on kasulikuks õppematerjaliks.

2017. aasta sügisel alustasin pärimusmuusika erialal tudeerimise kõrval ka õpinguid Tallinnas Alexanderi Tehnika Instituudis. Alexanderi tehnika alased teadmised ja praktilised oskused on toetanud ja täiendanud minu pilliõpetuse pedagoogilist poolt, et leida parimad võimalused enesekasutuseks pillimängus. Enesekasutus on Alexanderi tehnika põhimõte, mis hõlmab rühti ehk kehahoidu ja sellesse suhtumist. Alexanderi tehnikas tähendab hea enesekasutus, et inimene on võimeline ühest asendist teise liikuma kergelt, kiirelt ja märkamatuks, ta ei tee üleliigseid liigutusi, mis tekitaksid valepingeid ning kulutaksid nii füüsilist kui vaimu. (Kleinman & Bucko 2013, lk 26-34). Alexanderi tehnika on aidanud mul teadvustada kahjulikke harjumuspäraseid mõtlemismustreid ja kehakasutust ning andnud edasiviivad vahendid, et saavutada mistahes protsessis terviku integratsiooni läbi kvaliteet. Tänu kehateadlikkusele olen võimeline ilma valuta ja valepingeteta pilli harjutama ning pühenduma loomisprotsessile ja muusitseerimisele. Kultuuriakadeemia nelja õppeaasta jooksul läbi käidud teekond pilli ergonoomikani on olnud väga keeruline, kuid see annab minu muusiku- ja pedagoogitööle palju juurde.

1.1.2. Pärimusmuusiku kehahoid

Alexander ütles lühidalt: "Rääkige inimese individuaalsusest ja iseloomust: see on see, milline on tema enesekasutus." (Alcantara 2013, lk 7) Kehateadlikus on minu jaoks aktuaalne teema ka pärimusmuusika kontekstis. Õpingute ajal on olnud üheks minu ülesandeks jäljendada mittetraditsionaalsetel instrumentidel (põikiflööd, klaver) arhiivisalvestistelt kuulnud. Eesti Rahvaluule Arhiivist võib lisaks helisalvestistele leida ka mõningaid video- ja pildimaterjale vanadest pillimängijatest. Nende materjalide ja samuti kõiksugu muude tegevuste jäädvustuste kaudu võib aimata, et inimeste enesekasutus 100 aastat tagasi oli ergonoomilisem, ökonoomsem ning konstruktiivsem, kui tänapäeval. Konstruktiivne tähendab siinkohal ülesehitav, lahendust võimaldav, edasiviiv, viljakandev ja asjalik (AMSS 2017). Arhiivisalvestistelt kuulnud noodistades ning seda oma instrumendil imiteerides olen peamiseks eesmärgiks võtnud parandada iseenda kehakasutust ning areneda ökonoomse, konstruktiivse ning ergonoomilise pillimängu poole. Olen püüdnud võtta vanadelt pillimeestelt üle kehakasutuse ja muusikalise mõtlemise loogika jäädes muusikas siiski iseendaks.

1.1.3. Kontserdi introspektiivsus

Viljandi Kultuuriakadeemia õpingutele tagasi vaadates tundub mulle, et minu õpingud on olnud pigem introspektiivsed. Sellest tulenevalt põimin diplomikontserdisse sissepoole vaatava spektri. Kontserdi visiooni kirjeldades ei soovi ma keskenduda vaid lõppresultaadi (esitusele tulevad helid, palad, valgus, kompositsioon, instrumendid, koosseis jm) analüüsile ning kirjeldusele, vaid tuua tähelepanu ka kõigele sellele eelnevale. Mis juhtub enne seda, kui muusika hakkab kõlama? Mis toimub vaikuses, mida peetakse muusika alguseks? Mis toimub minu kui muusiku enesekasutuses? Seetõttu on kontserdi eesmärk minu jaoks introspektiivne-oluline ei ole vaid kuulajale meelepärane olla ning pakkuda elamust. Minu peamiseks eesmärgiks on tähelepanu pööramine oma enesetajule ja kehakasutusele. Püüan rakendada printsiipi, et mitte mina ei hakka muusikat esitama, vaid muusika väljendub läbi minu – mina olen muusika töövahend.

1.2. Muinassoofia

Muinassoofia on muinasjutu printsiipide, filosoofia ning muusika ühendamine terviklikuks ideeks. Diplomikontserdil põimib muusikapalad ühtseks tervikuks minu kui looja suhtumine paladesse ning see, millised on lugudes minu soovid ja valikud. Kõige olulisem on tabada see, mis juhtub enne muusikahelide kostumist ja mis on loomiseprotsessi taga. Milline on pillimängus minu kehakasutus ja kohalolu? Kust tuleb impulss ja kuidas suudan muinasjutu filosoofiat rakendada musitseerides?

1.2.1. Soovimine

Muinasjutt saab tõelise teostuseni jõuda veenvamalt, kuna seal võtame me arvesse valmidust ja soovimist kui tagajärgede põhjusi. Paneb imestama, kuidas muinasjutu karakterid ei muretse, kuidas täpselt soov peaks täide minema. Mitte ükski haldjas ega nõid ei ütle: „Ma annan sulle kolm soovi, aga jää soovidega mõistlikkuse piiresse, sest ma ei ole just väga osav soove täitma.“ (Carrington 1994, lk 16-17) Kannan Walter Carringtoni mõtte ka musitseerimise ning improvisatsiooni konteksti. Püüan laval saavutada musitseerides sellist olekut, tegutsemisvalmidust ja soovimisjulgust, et olen muusikaliselt improvisatsioonilises mõttes vaba. Püüan hoiduda kramplikust hoiakust ning fikseeritud muusikalisest ideest ja jääda kontserdil musitseerides valikutes vabaks. Märksõnad improvisatsioon, loomine, mänguruum, soovimine ja tegutsemisvalmidus kuuluvad minu jaoks pärimusmuusika olemuse juurde.

1.2.2. Inhibitsioon

„Kui sa hakkad soovima, pead sa enne hetkeks peatuma, sest kui sa kiirustad sooviga ja ei võta eelnevalt aega inhibitsiooniks, võid sa sattuda igasugusesse sekeldustesse draakonite jm tegelastega, kellega muinasjutu karakterid alati kokku satuvad.“ (ibid., lk 17)

Enne konterdil kõlavat muusikat, enne muusikalist muinasjuttu, on inhibitsioon, on hetkeks peatumine ning teadlikustatud soovimine. Soov luua helisid, soov kuuldele tuua muusikat. Intensiivne inhibitsioon on täielik kohalolu, nn sisse lülitumine ning teadlik olemine, üleliigse kõrvale jätmine ning valikuvõimaluste teadvustamine ning nägemine, täieliku kontrolli

omamine. Intensiivne inhibitsioon mõjutab ka teisi. Võib juhtuda, et osad minu soovid, mõningad minu valikud esinemissituatsioonis toovad kaasa „lohed, nõiad ja muud elukad“, kuid see toobki välja muinasjutu võlu ja valu. See on ehtne. Minu soov on olla iga hetk loomises, usaldamises, kulgemises, liikumises ning valikutes. Täielik kohalolu on see, mida kontserdil püüdma hakkan. Võttes aluseks muinasjutu filosoofia on kontserdil kõlavates lugudes omajagu üllatusi, kuid ka muinasjutule iseloomulikke ette nähtavaid kulgemisi.

1.2.3. Suund

„Pärast inhibitsiooni, pausi, on küsimus suunas. Suund on sõna, mida me kasutame seoses liikumisega. Lõplikult kokku võttes, suund on liikumine“ (ibid., lk 17). Kuna suund on liikumine, leiame suundi kõikjalt. Võime rääkida suundadest anatoomia ja füsioloogia kontekstis (nt närviimpulsid, vereringe), filosoofilises (eesmärgid, valikud), füüsikas, muusikas (teose areng, dünaamika), muinasjutu kontekstis (mis on kangelase eesmärk – kas päästa Rapuntsel või Lumivalgeke) jne. Alexanderi tehnikas on suund on mõte, intentsioon või soov, mis võimaldab tekitada õrna energiavoo, närviimpulsi või väikese liikumise. Suund töötab vastu negatiivsetele kalduvustele, nt ülepinged või liiglõdvestumus ja aitab arendada usaldusväärsemat ja konstruktiivsemat sensoorset tagasisidet. (Kleinman & Buckoke 2013, lk 60)). Suundadele mõtlemine hoiab mind muusikas aktiivsena ning pidevas liikumises. „Kui suunamine on primaarne ning mängimine sekundaarne, siis võib tunda, et sa mitte ei tee miskit, vaid see miski juhtub läbi sinu. Sa saad üheks klaveriga, muusika endaga, aja ja ruumiga“ (Alcantara 2013, lk 77).“

2. DIPLOMIKONTSERT

Järgnevas peatükis kirjeldan diplomikontserdi kava ülesehitust, materjali valiku põhimõtteid ja koosseise. Annan ülevaate ettekandmisele tulevatest paladest ning kontserdi kujunduslikust poolest.

2.1. Kava ülesehitus ja materjali valiku põhimõtted

Lugude otsimise ja eksamikavasse valimise periood kestis aasta aega. Lähtusin oma valikutes kriteeriumist, et lugu esmakordselt kuulates peab mul tekkima sisemine äratundmine, et tahan laval olla ja just seda pala mängida. See saigi kõikide lugude valimise peamiseks printsiibiks. Teine kriteerium, mille seadsin lugudele oli loo muinasjutuline iseloom. See tähendab, et muusikapala oleks dünaamiline, kõnekas, kannab minu jaoks elavat pulssi ning elu. Tahtsin, et kõik palad minu kontserdil kõlaksid muinasjutuliselt, ilusalt ning romantiliselt. Diplomikontserdil tuleb esitusele eesti pärimusmuusikat, omaloomingut ning esimene osa Adrian Jonesi džässist, hevirokist ja klassikalisest muusikast mõjutatud pärimusmuusika kontserdist.

Tabel 1. Kontserdi kava

1.	Irise walss
2.	Jakob Ratsovi Valts nr 1 & 3 ja Valts nr 2
3.	Venetükk
4.	Wrong foot forward
5.	Priido Maritovi polka ja Torupillilugu
6.	Nybyggnan - 1st movement: Intro - polska – vals
	Lisalugu : Tibujalg

Kontserdil mängin kolme erineva tüpaažiga instrumenti. Minu põhipillideks on torupill ja põikiflööti ning lisapilliks ülemheliflööti. Esimesena tulevad esitusele palad eesti torupillil, seejärel ülemheliflöödil ning põikiflöödil. Taoline järjekord kujunes välja, kui olin eksamikavasse lood valinud ning hakkasin taotlema sisulist ning kõlalist tervikpilti. Sellise järjekorra muudab aga keeruliseks asjaolu, et torupillilt ülemineku ülemheliflöödile on tehniliselt väga keeruline. Torupill nõuab mängijalt suures koguses õhku. Kontrastiks on aga ülemheliflööti, mis vajab vähem õhku ning reageerib kergesti igale väiksele õhusurvele. Kolme erineva iseloomuga instrumendil kuuldele tuleva muusika aitab ühtseks muinasjutuliseks muusikaliseks tervikuks võluda keelpillikvartett ning nende muusikalised repliigid, mis kõlavad erinevate palade vahel sissejuhatuseks järgmiseks looks.

Tabel 2. Palade nimed, päritolu, algallikad ning esitajad

Loo nimi	Päritolu	Originaalallikas	Esitaja(d)
1. Irise walss	Omalooming	Noodistus (vt lisa 1, lk 20)	Hanna- Liis Lao (torupill)
2. Jakob Ratsovi Valts nr 1 & 3 ja Valts nr 2	Kuusalu kihelkond	Salvestus	Hanna- Liis Lao (torupill)
3. Venetükk	Suure-Jaani kihelkond	Salvestus	Hanna- Liis Lao (ülemheliflööti)
4. Wrong foot forward	Suurbritannia	Salvestus	Hanna- Liis Lao (põikiflööti)
5. Priido Maritovi polka ja Torupillilugu	Kullamaa kihelkond Karksi kihelkond	Salvestus Noodistus (vt lisa 1, lk 24)	Hanna- Liis Lao (ülemheliflööti)

6. Nybyggnan - 1st movement: Intro - polska - vals	Rootsi	CD Partituur	Hanna- Liis Lao (põikiflööti) Keelpillikvartett
Lisalugu: Tibujalg	Kihnu kihelkond	Salvestus	Hanna- Liis Lao (põikiflööti)

2.2. Palade kirjeldused

1. Irise walss

Esimene lugu, mis tuleb kontserdil esitusele on minu kirjutatud ning kannab pealkirja „Irise walss“ (vt lisa 1, lk 20). Loo kirjutasin Viljandi kultuuriakadeemia õpingu viimasel aastal Villu Talsi juhendatud ansamblitunni tarvis. Pala on $\frac{3}{4}$ taktimõõdus, e mollis ning sellel on 3 osa. Lugu on torupillipärane – kasutatud on kogu pilli skaalat ning torupillipäraseid kaunistusi. Irise walssi iseloomustavad sõnad: jõud, igatsus, rahutus, arm. Pala on aja jooksul palju muutunud ning arenenud. Kui alguses figureeris kindel rütm ja lihtsus, siis aja kulgedes on end loole külge pookinud mitmed vigurid, numbrimaagia ning dünaamilisus.

2. Jakob Ratsovi Valts nr 1 & 3 ja Valts nr 2

Allikaviited:

ERA, Fon.120A < Kuusalu khk., Kolga v. - A.O.Väisänen < Jakob Ratsov, 82a. (1913)
Noodistanud Hanna- Liis Lao.

ERA, Fon.120C < Kuusalu khk., Kolga v. - A.O.Väisänen < Jakob Ratsov, 82a. (1913)
Noodistanud Hanna- Liis Lao.

ERA, Fon.120B < Kuusalu khk., Kolga v. - A.O.Väisänen < Jakob Ratsov, 82a. (1913)

Noodistanud Hanna- Liis Lao.

Teisena kõlab kontserdil eesti torupillimuusika sett. Jakob Ratsoviga tutvusin õpingute ajal esimest korda kokku teisel kursusel, kui süüvisin Ratsovi torupillimuusikasse ning puutusin esmakordselt kokku arhiivilintide noodistamisega. Ratsovi noodistamine ning tundma õppimine on saatnud mind ka kõik järgmised õppeaastad. Kontserdil mängin valtsi 1 ja nr 3 (*vt lisa 1, lk 20-21*) kokku, kuna minu meelest on need üks sama lugu. Eelnevalt kirjeldatud lugudes kasutan kõrget G burdooni. Seejärel tuleb esitusele Ratsovi valts nr 2, milles kasutan nii D burdooni kui ka G burdooni.

3. Venetükk

Allikaviited:

ERA, Fon A 23 a < Suure-Jaani khk – Cyrillus Kreek 1922. a < Jaan Parbo.

<http://www.folk.ee/noodikogu/lugu/30-venetukk>

Torupilli seti lõppedes toimub instrumendi vahetus ning järgmise palana kõlab Suure- Jaanist pärit Jaan Parbo mängitud sikusarve lugu Venetükk (*vt lisa 1, lk 22*). Lugu mängin ülemheliflöödil, mis on *koncovca* tüüpi.

Pikkvilesid on kasutatud üle maailma väga erinevates kultuurides ning paikades nii meditatsiooniks kui erinevate rituaalide läbiviimiseks. Ülemheliflööti mängitakse laialdaselt Balkani regioonis, Poolas, Slovakkias ja Venemaal, kus kannab pill nime *koncovca*. Skandinaavias kannab instrument aga nimetust *seljeflöyte*. On teada, et ka põlised lõuna-ameeriklased on mänginud pikkvilele sarnast *sepic flööti*. Pikkvile laadseid instrumente on arvatavasti kasutatud ka eesti pärimusmuusikas.

„Pikkvile- nimelise pilli kasutuse kohta on üksikuid andmeid ka Eestis. Ometi ei tõesta Lääne- ja Harjumaalt teada olevad sõrmeavaga pikkvilede kirjeldused – tsinkplekist, samuti haava või pajukoorest tehtud 40 – 100 cm pill, üks auk või ava keskel, vilet käsitledes „*suleb pillimees vajaduse korral kas keskava või vile otsa*“ – ega ka eesti pilliviivide üldine laadika siinse ja Skandinaavia pikkvile traditsiooni samasust. Seega on skandinaaviapärase pikkvile levik Eestis 20.sajandi lõpu etnomuusikaharrastuses otsene kultuurilaen.“ (Hainsoo, Jaago, Kivisilla, Kont-Rahotola, Noormaa, Sünter & Tõnurist 2008, lk 33)

TÜ Kultuuriakadeemia õpingute ajal olen tegelenud eesti muusika interpreteerimisega Skandinaavia tüüpi pikkvilel. Juba esimesest pikkvile tunnist Cätlin Mägiga armusin sellesse maagilise skaala ning õrna hingega pilli. Lisaks Cätlin Mägile, õppisin pikkvile ka Juhan Suitsu käe all. Esimese päris oma pikkvile sain kingituseks Nordtradil, 2015. aastal Taanis, Steinar Ofsdalilt. Aegamisi on kirk ülemhelide vastu muudkui kasvanud ning sellel talvel tasus pea poolteist aastat ootamist ära – soetasin endale Belgia imelise pillimeistri Winnie Clement ülemheliflöödi. Instrumendil on põhitooniks E ning laialdased võimalused (ülemhelde rikkus, dünaamika- ja intoneerimisruum, lisa auk pilli allotsas, mis suurendab skaalat).

4. Wrong Foot forward

Allikaviide: Flook. 2006. Haven.

<https://www.youtube.com/watch?v=SamD72aEfUM&list=PL6F83E99F2388514A&index=14>, (26.12.2016). Noodistanud Hanna- Liis Lao.

Kontserdi viies lugu kannab eesti keelde tõlgituna pealkirja „Vale jalaga“ (*vt lisa 1, lk 23*). Pärimusmuusikast mõjutatud omalooming pärineb ansambli Flook 2005. aastal välja antud albumilt „Haven“. Pala on 7/8 taktimõõdus ning e mollis. Ansambel Flooki maailmamuusika žanri kuuluvalt muusikat tutvustas mulle Merike Pabertis. Mängin pala põikiflöödil ning kontrasti kindlale rütmile ja meloodiale loovad meetrumivabad improvisatsioonilised lõigud.

5. Priido Maritovi polka ja Torupillilugu

Allikaviited:

ERA, Pl 78 B3 < Kullamaa khk, Jõgisoo v, Ohmukse k – Herbert Tampere, August Pulst Riigi Ringhäälingus 1938. a < Priido Maritov, snd 1871

<http://www.folk.ee/noodikogu/lugu/33-Polka,%20Maritov>

EÜS V 234 (67) < Karksi, A.Martin, (1908)

Nii Maritovi Polka (*vt lisa 1, lk 23*) kui ka Torupillilugu (*vt lisa 1, lk 24*) tulevad esitusele ülemheliflöödil. Esimene neist on eesti traditsioonilise, tantsulise funktsiooniga polka, teine lugu aga töötlus. Kuna Torupilliloo trioolid meenutasid mulle juba alguses iiri traditsioonilise tantsu *jigi* rütmi, on minu töötluski voolava iseloomuga ja *jigile* sarnase rütmikaga. Iiri

muusikaga puutusin kokku enne Viljandi kultuuriakadeemia õpinguid, kui täiendasin ennast pärast Haapsalu lastemuusikakooli lõpetamist Viive Marleeni käe all. Iiri traditsioonilisel muusikal on olnud minu muusikalises arengus suur roll.

6. Nybyggan - 1st movement: Intro - polska – vals

Allikaviide: Nybyggan concerto for saxophone and string quartet. [CD]. 2015. Sweden.

Nybyggan – kontsert saksofonile ja keelpillikvartetile on maagilise ja muinasjutulise kõlaga kuue- osaline teos. Adrian Jones kirjutas Nybyggani saksofonist Daniel Reidile. Pärimusmuusika kontsert on kammermuusika formaadis, kuid läbi imbunud džässist, hevirokist ja klassikalisest muusikast. (Audaud 2017)

Minu diplomikontserdil tuleb koos keelpillikvartetiga esitusele teose esimene osa 1st movement: Intro - polska – vals. Kuigi tegemist on saksofonikontserdiga, soleerin mina loos põikiflöödil. Teose partituurid sain Adrian Jonesi käest isiklikult. Ta julgustas mind lisama loole flöödipärasust ning andma ruumi minu individuaalsele tõlgendusele.

Lisalugu: Tibujalg

Allikaviide: ERA, Pl 56 A1< Kihnu khk, Linaküla v- H.Tampere, A. Pulst Riigi Ringhäälingus 1937.a < Jaan Palu, 54.a.

Tibujalg on labajalg, mis pärit Kihnu kihelkonnast ning seda on kunagi viiulil mänginud pillimees Jaan Palu. Neljandal kursusel tegelesin Merike Paberitsi juhendamisel viiuli imiteerimisega flöödil. Noodistasin nii Jaan Palu, Karl Leesmendi kui Jakob Pärna lugusid. Valisin Tibujala eksamikava lisalooks, kuna pidasin oluliseks mängida eksamikontserdil põikiflöödil ka eesti pärimusmuusikat. Mulle sümpatiseeris Tibujala lihtsus, meditatiivne pulss ja väljakutse improviseerida lihtsa labajala viisi ning rütmikaga.

2.3. Koosseisud

2.3.1. Soolo

Soolo osakaalu kontserdil määrasid peamiselt eksamikontserdiks seatud nõuded. Eesti pärimusmuusikas on soolomäng olnud traditsioon. Mängin torupillil omaloomingulise pala ja Jakob Ratsovi valtsid, ülemheliflöödil Venetüki, Priido Maritovi polka ja Torupilliloo sooloesituses, kuna need instrumendid on traditsiooniliselt soolopillid. Wrong Foot Foward ja Tibujalg on eksaminõuete kohaselt samuti soololood ning annavad mulle võimaluse näidata oma tehnilisi oskusi ning musikaalsust põikiflöödil.

2.3.2. Keelpillikvartett

Minu kontserti on kaasatud Bravo keelpillikvartett. Koosseisu kuuluvad: Angelica Robert, Karmen Sookruus, Maarja Allik ja Kristian Plink. Imeline kvartett mängib kontserteksami soololugude vahele muusikalisi repliike ning koos tuleb viimase loona esitusele Adrian Jonesi Nybyggnan - 1st movement: Intro - polska – vals. Koostöö klassikutest muusikutega sündis 2017 aasta kevadel Tallinnas. Prooviperiood oli väga mõnusa atmosfääriga ning väljakutseid esitav mõlemale poolele – nii minule, pärimusmuusikule kui keelpillikvartetile, kes on professionaalid klassikalise muusika maastikul. Õppisin neilt palju – nende töökus ning fokuseeritus, musikaalsus ning huumor olid mulle julgustavad ning inspireerivad. Keelpillikvarteti sõnul tutvustasin mina neile uut muusikalist maailma, uusi meloodiaid ning tantsulist energiat. Hämmastav oli see, kui hästi ning sujuvalt kaks erinevat muusikalist maailma omavahel sobitusid ning üksteist täiendasid. Koos tekkis mõnus sünergia, mis julgustab taolisi projekte tulevikus veelgi ette võtma. Põhjuseid, miks valisin pärimusmuusikute asemel klassikalised muusikud, on mitu. Esiteks, kuna elan Tallinnas, oli prooviperioodi hõlbustamiseks lihtsam valida muusikud samast linnast. Järgmised kriteeriumid seadis Nybyggnani keeruline ja tehniliselt nõudlik partituur ning minu soov leida koostööpartneriks keelpillikvartett, kes on juba eelnevalt koos musitseerinud.

2.4. Kontserdi organisatoorne osa

Eksamikontserdisse keelpillikvarteti, valgustaja ja helitehniku kaasamine nõudsin rahalisi ressursse. Veebruaris 2017 kandideerisin Eesti Kultuurkapitali Helikunsti Sihtkapitali stipendiumile. Tänu positiivsele vastusele leidsin rahastuse diplomikontserdiga seotud kulutuste (keelpillikvartett, valgustus, heli, transport) rahuldamiseks.

Minu diplomikontsert „Muinassoofia“ toimub Viljandis Pärimusmuusika Aida väikeses saalis 9. juuni 2017. aastal. Kontserdi helitehnoloogiks on Viljar Rosin ning valguskunstnikuks Siim Saarsen. Kasutan helilist võimendust, kuna soovin kasutada vähesel määral erinevaid heliefekte. Teisena on minu taotluseks, et publikuni kostuksid eredalt ülemheliflöödi augu sulgemisel ning põikiflöödi klappide sulgemisel tekkivad helid ja rütmika.

„Muinassoofia“ tuleb esitusele ka 3. juuni 2017. aastal Haapsalu Kuursaalis. Plaan teha minu eksamikontsert ka minu kodulinnas sündis jaanuar 2017. aastal koostöös Haapsalu Kuursaali projektijuht Kai Tarmulaga. Kontserdi toimumist toetavad Haapsalu linn ja Haapsalu Kuursaal.

Kontserdi plakat on valmistatud minu poolt. See annab visuaalselt edasi Muinassoofia muinasjutulisust, romantilisust, lihtsust ja ilu (*vt lisa 2, lk 26*).

KOKKUVÕTE

Loov- praktilise lõputöö kirjalik osa annab ülevaatliku pilgu minu diplomikontserdi „Muinassoofia“ kontekstist ja muusikalisest materjalist, mis mind on inspireerinud ning seeläbi jõudnud ka lõpukontserdi kavasse. Kirjalikus töös kirjeldan oma muusikaõpingute käiku, pilliergonoomikani jõudmist ning enesekasutuse temaatikat.

Käesolev töö koosneb kahest suuremast peatükist. Esimene peatükk on pühendatud lõputöö konteksti loomisele – annan ülevaate senistest õpingutest Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias ja minu kui muusiku enesekasutusest pärimusmuusika kontekstis. Teine peatükk annab ülevaate diplomikontserdi kava ülesehitusest ning materjali valiku põhimõtetest, paladest ja koosseisudest ning kontserdi organisatoorsest osast.

Diplomikontserdil tuleb esitusele Kuusalu, Suure-Jaani, Kullamaa, Kihnu ja Karksi kihelkonnast pärit eesti pärimusmuusika. Lugusid on torupilli-, kandle-, viiuli, parmupilli- ja sarvelugude repertuaarist. Lisaks esitan omaloomingulise torupilliloo ning Bravo keelpillikvartetiga Adrian Jonesi saksofoni kontserdi esimese osa Nybyggan - 1st movement: Intro - polska – vals.

Diplomikontserdid toimuvad 4. juunil Haapsalu Kuursaalis ning 9. juunil 2017. a. Viljandis Pärimusmuusika Aidas. Kontserti toetavad Haapsalu linn, Pärimusmuusika Ait, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia ning Eesti Kultuurkapital.

KASUTATUD ALLIKAD

AMSS. 2017. Ametniku soovitusõnastik. <http://www.eki.ee/dict/ametnik/>, (09.04.2017).

Audiophile audition. 2016. *ADRIAN JONES: Nybyggan – Concerto for Saxophone & String Quartet – Daniel Reid/ Jeanette Eriksson/ Sérgio Crisóstomo/ Adrian Jones/ Anna Wallgren – BIS.* <https://www.audaud.com/adrian-jones-nybyggan-concerto-for-saxophone-string-quartet-daniel-reid-jeanette-eriksson-sergio-crisostomo-adrian-jones-anna-wallgren-bis/>, (09.04.2017).

Buckoke, P. & Kleinman, J. 2013. *The Alexander Technique for musicians.* London: Bloomsbury.

Carrington, W. 1994. *Thinking Aloud: Talks on Teaching the Alexander Technique.* (1st ed.) United States of America: Mornum Time Press.

De Alcantara, P. 2013. *Indirect Procedures: A Musician's guide to the Alexander Technique* (2nd ed.) United States of America: Oxford University Press.

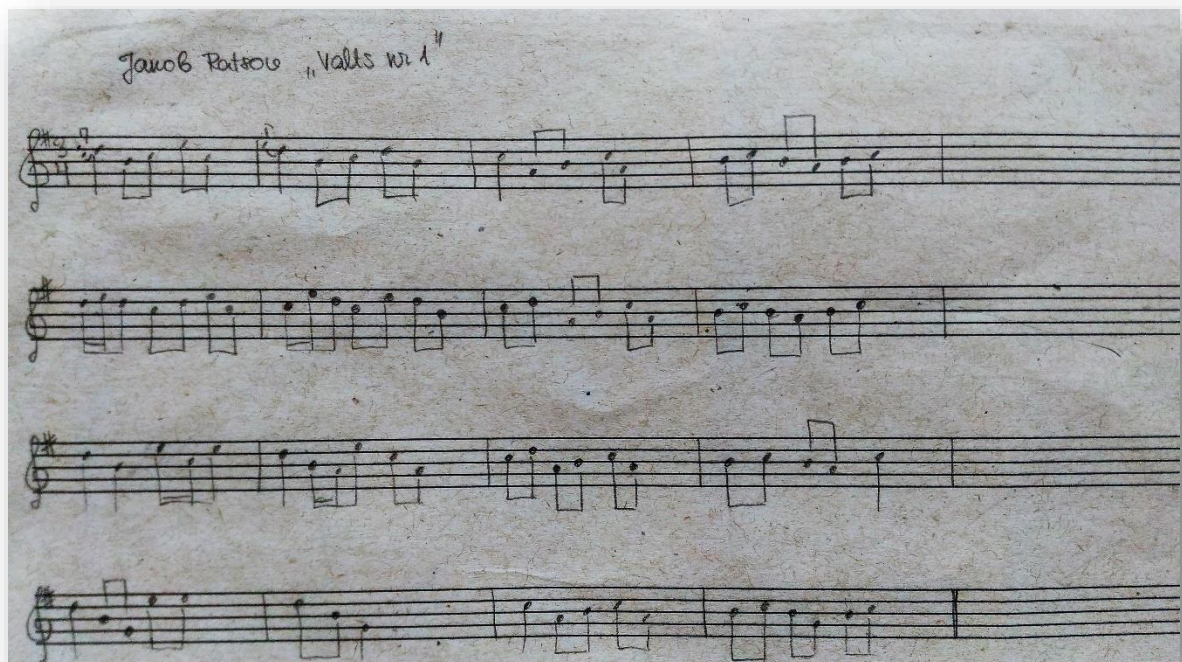
Hainsoo, M., Jaago, C., Kivisilla, T., Kont- Rahotola, A., Noormaa, T., Sünter, A. & Tõnurist, I. 2008. *Eesti rahvapille.* Tallinn: Ajakirjade Kirjastus.

LISAD

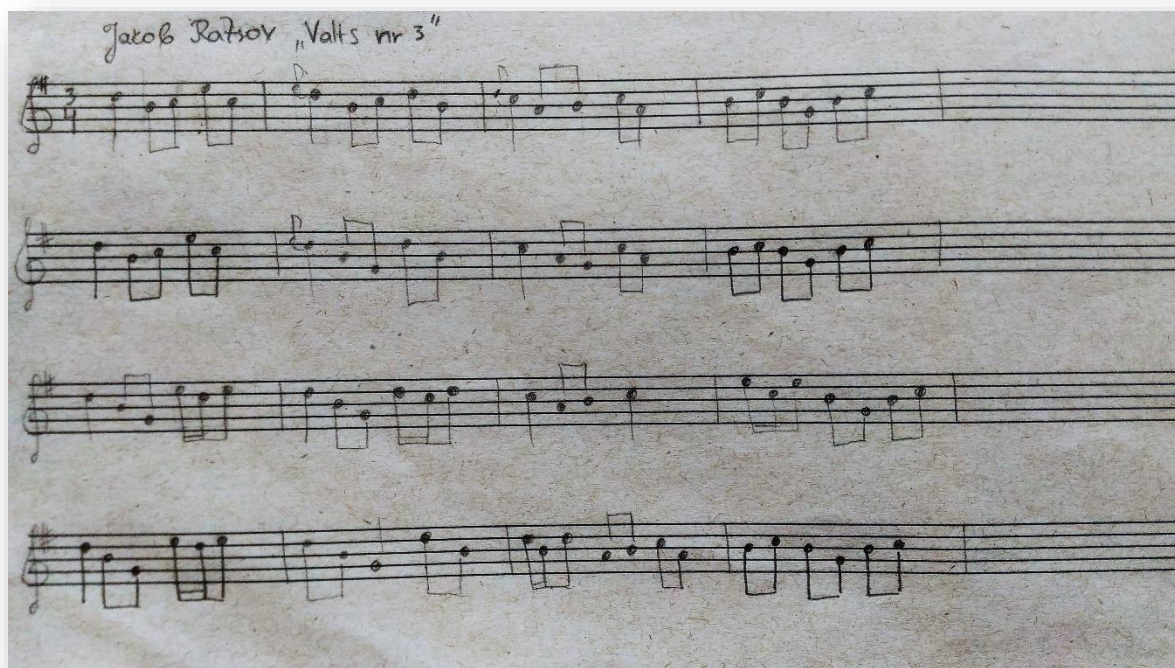
Lisa 1. Lugude noodid

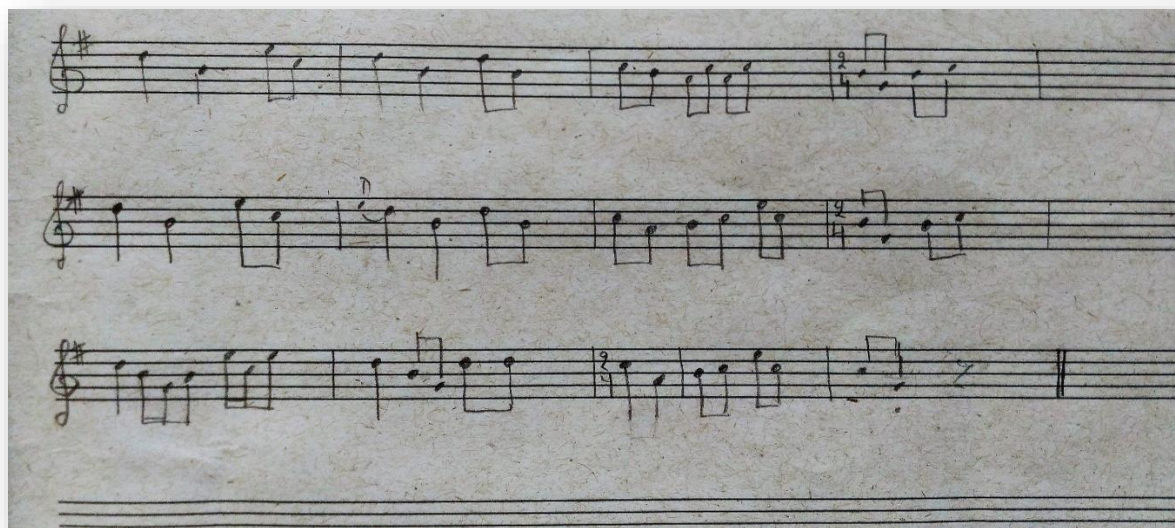
Noot 1. Irise walss

Noot 2. Jakob Ratsovi Valtis nr 1

Noot 3. Jakob Ratsovi Valtis nr 3

Noot 4. Jakob Ratsovi Valtis nr 3

Wrong Foot Forward

Noot 7. Wrong Foot Forward (*Allikas*: <https://thesession.org/tunes/5411>)

Polka

Priido Maritov
(pärmupill)
Kullamaa

A1

B1

A2

B2

ERA, Pl 78 B3 < Kullamaa khk, Jõgisoo v, Ohmukse k – Herberti Tampere, August Pulst Riigi Ringhäälingus 1938. a < Priido Maritov, snd 1871. Noodistanud Cätlin Mägi (2014).

Noot 8. Polka (*Allikas*: <http://www.folk.ee/noodikogu/lugu/33-Polka,%20Maritov>)

Noot 9. Torupillilugu (*Allikas*: EÜS V 234 (67) < Karksi, A.Martin, (1908))

Lisa 2. Kontserdi plakat

Myinassoofia

Hanna-Liis Lao diplomikontsert

Haapsalu Kuursaal
4. juuni kl 18.00

Viljandi Päriloomu Muusika Ait
9. juuni kl 17.00
Viljar Rosin/ heli
Siim Saarsen/ valgus

Kaasa mängib:
Bravo keelpillikvartett
(Angelica Robert, Karmen Sookruus,
Maarja Allik & Kristian Põlk)

Plakatil kasutatud foto: Liina Nõtta

TARTU ÜLISKOOL
Viljandi kultuuriakadeemia

EESTI KULTUURKAPITAL

Eesti Päriloomu Muusika Keskus

HAAPSALU
KUURSAAL

HAAPSALU
A.D. 1279

SUMMARY

My creative- practical thesis „Muinassoofia“ symbolises connection between principles of fairy tale, philosophy and music.

In Muinassoofia there are different music pieces intertwined with my attitude in being a creator and story teller, my use of the self, inhibition and direction, my wishes and decisions in music. Most important is to find what happens before the music and what is behind the creating process. Where the impulse comes and how I apply the fairy tale's philosophy. Muinassoofia is introspective as well as entertaining concert.

This written work gives an overview of my diploma concert's context and musical materials that had influenced and inspired me. In the first chapter I describe my music studies in Tartu University Viljandi Culture Academy, reaching to music ergonomics and thoughts of the use of the self. In the second chapter I give an overview of diploma concert's program, music, musical composition and organizational part.

In „Muinassoofia“ I perform Estonian traditional music from Kuusalu, Suure-Jaani, Kullamaa, Kihnu and Karksi parishes. Those sounds are from bagpipe, horn, violin, jews harps and Estonian zither repertoire. In addition to Estonian traditional music, I perform my own written bagpipe tune and Nybyggan - 1st movement: Intro - polska – vals which is written by composer Adrian Jones.

LIHTLITSENTS

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina

Hanna- Liis Lao

02.04.1994.

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Muinassoofia“ ,

mille juhendaja on Merike Paberits,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni; 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, _____ (kuupäev)